

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

A cirkuszi tér, életmód

(♀+) *1945 után mit csináltak az emberek?* Ugyanazt, mint mi. Építettek az artisták, utána előadást tartottunk, ugyanaz volt, utazás. Parádé nem, akkor már hangszórókkal mentek. Felkeltem, főztem, bevásároltam, mostam, takarítottam. *Te aztán takarítottál eleget.* Nem, ugyanúgy, mint a többiek, mint általában. Mindenki takarít, nem csak én. Délután előadás, ugyanazt csináltuk a vállalatnál is. Előadás után mire vége lett, már 12 óra volt meg 1 óra, volt. Olykor voltak manézsbalok, hát ezt tudod te is nagyon jól. *Tehát előadás után kiültek a lépcsőre és dumáltak.* Ez van. És beszélgettünk. Mindenféléről, az életről, a zenéről, a könyvekről, mindenről.

(♂+) 40 éves lehettem, mikor a reumától fáj a derekam, szezon előtt mentem iszapfürdőzni, hogy kint nehogy gondom legyen, órákig hagytam magamon, aztán egyszer csak majdnem elájultam, mert addig nem is tudtam, hogy szívem is van.... Kitanultam, hogy úgy kell takarózni is éjszaka, hogy inkább fázzam, akkor nem rakoncátlankodik a szívem. Most voltam mindenféle kivizsgáláson, 81 éves vagyok, és azt mondta az orvos, bárki megirigyelhetné a leleteimet. Persze azért itt fáj, ott fáj, a reumás vállamnak a meleg kellene. [Nagyon vidám, friss, remekül néz ki.] A családom azt akarta, hogy hagyjam abba, mert ez nem szakma.

(♂+) Akkor én az öreg Csikásznál dolgoztam, a Gazda – nem Gazdag – Gazda néven utazott. 18 méteres sátor volt, akkor az állóhely dívta magát, 6-700 ember befért oda. Hinta, ringliszék akkor ott nem volt. 2 póniló volt szereplő állat, meg amik húzták a 7-8 lakókocsit, 2 pakkocsi. Ahol lehetett, hálózatról ment a világítás, de leginkább gázlámpa (5-6). A szalonkocsi volt a pénztár, nem ment be a közönség, hanem ablak volt rajta. Kerítés, fazád nem volt, családonként, 5-6-7-en laktak egy-egy kocsiban. A szék 1 P, az állóhely 20 fillér volt. Csikász Károly tulajdona a cirkusz, 3 lakókocsi meg 6 ló volt. ... Volt parádé, 7-kor ruf, beeresztésnél zene. Beeresztésnél az asszonyok voltak, büfé nem volt. Adminisztráció nem volt, a jegyet, nyomtatást a góré intézte, szervezésként Szögi Jancsi, a zsonglőr ún. előutazó titkárszerűség volt, aki a hatóságokkal tartotta a kapcsolatot. A pénztárban a felesége, Ilonka néni ült. Írásos szerződés nem volt, reklámként pár plakát szolgált. Nekem akkor 5 P/előadás volt a gázsím. A település nagyság járási székhelyekig. A vásárokat, búcsút terv szerint tudta az ember. Máriapócs, Nyírbátor, előfordult 3-4 is. Parádé, a nagy szósz. Szept. 2-től voltak a Mária-napok, ő volt a védőszent. Szeptember vége felé Debrecenben volt a 9-napos hidivásár: az állat és kirakodó vásárnak egy nagy hányada Hortobágyon volt, de a kirakodó-vásár, ahol te is voltál már, a kis állomás mellett, azon a kockaköves placcon, ott 9 napig tartott a vásár. Napi 14-15-16 előadást tartottunk. *Akkor nem lehetett túl hosszú előadás* Nem is volt túl hosszú előadás, mert a számok le voltak rövidítve, kb. olyan 50-60 perces előadások voltak, de az ment reggel 9 órától éjjel 11 óráig. Ebben a periódusban nem jártunk külföldön.

(♀) *Nyelveket beszélsz?* Igen. *Éspedig?* Német és olasz. *Szórakozások, mi a szórakozásod?* Keresztretjvény és pecsa. *Végig?* Nem, amióta nem dolgozom. *És amíg dolgoztál?* Addig a munka volt. *És az kitöltötte a 24 órát?* Igen. Vártam a kieső napot, hogy napozhassak, amennyi jólesik, hogy elmehessek egy moziba, elmehessek fürdeni, mármint strandra. Mert amikor dolgoztam, hiába ott volt mellettem a tengerpart, reggel kimentél egy óra, egyet úsznál, egy picit napoznál, és már be is a bűvösre, mert kifáraszt. *Előadás után rögtön el tudatok aludni?* Nem, soha. *Hány óra körül keltetek?* Hát attól függ, hogy hogy dolgoztunk. Ha éjfélkor még dolgoztam, akkor azt jelentette, hogy kettőkor feküdtünk le. Ha nagy volt a hőség és nem tudtál aludni, akkor 8-kor, 9-kor, de általában 9-kor felkeltünk, ha pedig normál, akkor 8-kor. *8-kor? Ilyen korán kelők voltatok?* Igen. 8-kor, mert délig meg kellett ebédelni, mert utána jött a délután előadás.

(♀+) *Akkor mondd, mi az a más. Ami az artistaéletben? Hogy milyen az, hogy 70 ember 8 hónapra össze van zárva. Hogy milyen? Nagyon jó. Általában a normálisabbja az imádta mindjárt ab start, imádta, akivel együtt osztották be. Mikor megnézte, hogy kivel lesz 8 hónapig, mindjárt nagy örömmel vette. Hát volt, aki úgymond magának való ember, és annak akármilyen volt, nem volt jó. De ez nagyon szép dolog. Ez nem elég konkrét, amit mondasz. Igen, ez nem konkrét. Nem megfogható. Igen. Ebben nagyon sok minden van. Tényleg. Atyaúristen. Hát már az, hogy egy családnál nincs ott a gyereke. Az egy rettenet, és az nagyon sűrűn előfordult. Mert mikor még nem volt kemping-világ. Ez sem igaz, mert most magadból indulsz ki. Szerintem, mert nagyon sok olyat tudok, aki nyugodtan otthagya a gyerekeit a nagynéninél vagy a szomszédban vagy az akárhon. Hát mi is nagyon jó helyen hagytuk, az egy más dolog. Mikor egy levélváltás két hét. És akkor megőrülsz, mert nem tudod, hogy mi van. Tényleg, ez kemény dolog gyerekekkel távol lenni.*

(♀+) *Esküvő, tánc? Már milyen esküvő? Hát úgy, hogy a zenét adjátok. Télen előadás után mindig hirdettünk táncmulatságot, tehát előadás után a közönség táncolhatott, és mi adtuk a zenét. És az hányig tartott? Hát mondjuk 7 órakor, 7-kor, 8-kor kezdődött az előadás, volt mikor éjfélig, 1-ig. Cirkuszon belül, mikor utaztatok, és nagy volt a társulat, hány háztartás volt? Általában egy. Mert anyuka főzött mindenkinek. Sokszor főzött 50 embernek. Akkor a szerződött artistáknak is? Igen, igen, ő szokott főzni. Hacsak nem volt olyan család, akinél több gyerek is volt, azok maguknak főztek. De úgy, hogy lett volna 5-6 háztartás, az nem volt, mert zömében anyuka adta a kosztot mindenkinek. És a háztartási munkákat? Mink, saját magunk csináltuk, esetleg 1-2 tanulólány volt, aki segített mindig. Ezek a tanulólányok az előadásban is dolgoztak? Igen, felhasználtuk őket is, amelyik nagyon ügyes volt, az megtanult táncolni velünk együtt, és akkor nem négyen táncoltunk, hanem többen. Ő is kapott kosztümöt. Inkább arra lettek használva ezek a tanulólányok, hogy a konyhán segítsenek, és elmenjenek télen jegyezni. A jegyezés azt jelentette, hogy akkor, abban az időben elég szegények voltak így a parasztok faluhelyen, és hát a pénz nekik se volt nagyon sok. Akkor elmentek és mondták, hogy este cirkusz lesz, nem akarnak-e cirkuszba jönni, hoztunk jegyeket, és ezért bármit adhatnak, ami van. Akár tüzelőt vagy az állatoknak szénát, szalonnát, kenyert, tojást, bármiért bejöhetnek. Meg volt szabva, hogy 1 jegyért mittudomén ennyi tojás vagy ennyi ez-az, ami akkor volt. A cirkuszon belül barátságok, veszekedések? Hát barátságok, én nem tudom, olyan családi dolgok voltak. Ott egy házaspár gyerekekkel ha hozzánk került, nagyon sok évig ott voltak nálunk, és én nem tudok olyanról, hogy verekedések, veszekedések. Apuka szigorú volt mindenkihez.*

(♀+) *Balatonkenesén, születtem, lakókocsiban. Nekem nincs testvérem. Én egy szem voltam. 11 voltam mikor meghaltak a szüleim. Azt tessék nekem megmondani, hogy milyenek voltak az erkölcsök a két világháború között, szóval, kurválkodtak-e a komédiás lányok? Te, én nem tudok róla. Elég erkölcsösen nevelkedtek a komédiás lányok, szóval eléggé vigyáztak rájuk a szülők. Tehát olyan dolog, hogy mondjam neked, a két világháború között mondjuk én még gyerek voltam, de nem volt divat az, hogy a lányok egyedül elmenjenek.*

(♂+) *Akkor mesélj nekem arról, hogy milyen ez a cirkuszélet, milyen volt a cirkuszélet? Hát a régmúltban azért volt szép, mert fiatal voltam. De különben túlzottan nem vagyok elragadtatva tőle, mert eléggé háttérbe voltunk szorítva a B. csoporttal. Hiába csináltuk meg a [tényleg attrakciós trükk]-t, valahogy a kultúrpolitikába nem fért bele a régi elvtársaknak. Ezért nyáron általában utazgattunk a B-val maszekon. Országban belül? Országban belül, és ha pedig téli időszakban, amikor nem volt szezon, akkor pedig elmentem a szakmámban dolgozni.*

(♀+) *Jól telt a gyerekkorunk. Remek szüleink voltak, nem ittak, nem dorbézoltak, tisztességgel neveltek. Becsületes életet éltek. Minden vasárnap templom. Most már csak úgy járok, ha arra visz az utam. A nagyobbik gyerekeim is jártak még, a kisebbek már nem nagyon, jött ez a másik rendszer. Az unokák sem jártak. Nem ment az nekem, hogy úttörők is legyenek, meg templomba is járjanak. Én nem tanultam zenét, a bátyáim nagyszerű zenészek voltak, kottából is játszottak. Apuka*

is tudott. Apa meg a testvére, P. J. nagyon szép zeneszámot csináltak abban az időben, ütőhangszerekkel. Muszáj volt a fiuknak, a lányoknak nem. M. megtanult hegedülni. Mindig voltak zenészek, hogy a fiúk megtanuljanak. A karmester azért kellett. Ha volt 4-5 fiú, aki már zenélt, nem kellett zenész. Nálunk mindenki járt iskolába. Minden faluba, ahol utaztunk. Mert akkoriban voltunk 1 hétig, 2 hétig, 10 napig egy helyen. Ahova mentünk, ott jártunk iskolába. hajnalban keltünk, próbálni mindig kellett, iskolába is kellett menni. Volt, amikor előadás után próbáltunk egy órát. Abban az időben hat osztály volt. Nem volt könnyű, minden faluban máshol tartottak. Itt előrébb, ott hátrébb. A lényegét megtanultuk.

(♂) Az artistaiskolában is így van. Együtt dolgoznak, megcsinálják a számot. Aztán egy-két szezon után szétmennek. Valaki férjhez megy. Amit megtanultak az persze megmarad. De a régieknél hogy volt? Volt nyolc-tíz gyerek. Azokból lehetett műsort csinálni. Most van egy- kettő-három. Ezért kell az artista iskola.

(♂) *A zsonglőrök tovább bírják?* Ha nem bolondulnak meg. Mi akrobaták egymással veszekszünk, ha valami nem sikerül. A zsonglőr csak magával tud. Meg a kellékeivel. A kellékeit töri össze. Ezért mondjuk, bolond zsonglőr. Ez persze csak vicc. Egy artista (én légtornász akrobata voltam) be volt limitálva, mennyit lehet próbálni. Elfárad az ember a gyakorlás közben. A zsonglőr csak akkor hajol le, ha leejt valamit. Egy akrobata napi két órát, pihenéssel együtt hármat képes gyakorolni, egy zsonglőr ötöt-hatot. Ezért szoktuk mondani, hogy hamarabb, hamarabb kattannak be. *A vallásnak volt-e valamilyen szerepe?* Nincs. Nálam nincs. Római katolikus vagyok. Mert, amikor megszülettem K-n, a vásártéren, volt ott egy nagyon hívő házaspár, egy cipész és a felesége a sarkon lévő házban. Amikor megtudták, hogy a cirkuszban született egy gyerek, jelentkeztek, szívesen lennének a kereszt-szüleim. Így aztán meg is kereszteltek. Ne vesszen el egy lélek. A cirkuszosok nem foglalkoznak politikával, vallással, legalábbis a többségük. Nagyon jól megvoltunk egymással. Ha fekete volt vagy sárga teljesen mindegy, az is, hogy mi a nemzetisége. Ha egy műsorban dolgoztunk, akkor olyanok voltunk, mint egy család, segítettünk egymásnak egymásra figyeltünk. Nagyon politikamentes pálya. Volt. Ma már nem az.

(♀) Volt, hogy 250-300-szor csinálta a húzódkodást. Naponta 250-300-szor. hogy erősödjön. A Ringlingnél D. L. bohóc kezelte az apparátot. Mi dolgoztunk fenn. Egyik oldalon a nagy, a másikon a kis carrousel. Aztán egyre kevesebb lett az utánpótlás. Gondoltam, kölcsönadom az apparátot, hogy az unokámnak legyen, de nincs senki. Egyre kevesebben vannak.

(♂+) 1989-ig ennek a vállalatnak volt 400 valamennyi dolgozója. Volt a Fővárosi nagycirkusz és három állami utazó cirkusz, amit üzemeltetett. Lehet, hogy nem pontosan '89-ben volt ez, hanem előtte egy-két évvel. A felépítés: azt utazóbázis Cinkotán volt, sok utazóképes cirkusszal. 205 artista 250 műszaki. Most az egész vállalati létszám 140. Ötven körül az artista. 50 a Fővárosi nagycirkusz. A központ 12-15 főre csökkent. A telepen vannak ketten, hárman, a Hungárián. Cinkota megmaradt, de ne kerüljön egy fillér támogatásba sem. Nem lehet hasonlítani az 1970-es éveket a mostanihoz. Akkor a magyar cirkuszművészet világviszonylatban állt, olyan számok és produkciók jöttek létre, ami annak lett következménye, hogy a magyar artisták az egész világon felléptek. Olyan többletkeresetekhez juthattak, amit vissza tudtak forgatni a számokba. A '70-es évek vége felé a a MACIVA rendelkezett 4-5 olyan cirkuszműsorral, ami az egész világon megállta a helyét. Ez volt a csúcspont.

(♂+) A cirkuszélethez borzasztó szerencse kell, milyen társasággal jön az ember össze, ki a góré. Ez nagyon fontos. Amikor O-ékkal voltam, olyan isteni volt. Egy artista is meg tudja keseríteni az életet. De egy főnökön sok múlik. B. egy igazi jó lelkű ember, lelkesen csinál mindent. Sz., aki a humoros verseket írta, mondta, gyere közénk, lépj a pártba. Dehogysis. Mondtam, én nem tudok ott mit csinálni.

(♀+) Államosításkor nem volt cirkuszunk. Ami a mienk volt, abból nem vettek el semmit. Megvolt a két lakókocsink, megvolt a két lovunk. Még két évig csináltuk a mi családunk, négyen az ikáriát. Ott még a mama is benne volt, tusírozott meg ilyesmit. Vigyázott. Aztán a zsonglőrt csináltuk egy darabig. Aztán, amikor az öcsém 14 éves lett, befejezte a nyolc osztályt, akkor szállt be, és innen végig ikáriáztunk.

megjelenik minden negyedévben